

אצלנו בחצר... בצל עצי הזית, האפרסק, הלימון... באשכול הגנים באלונה

יעל גוזלן, מנהלת אשכול גנים, אלונה

חצר הגן היא חלק בלתי נפרד ממנו, והיא כוללת אזורי חקר, משחק ופעילות המזמנים מגוון רחב של התנסויות המעשירות את חוויית החוץ של הילדים ואת המפגש הבלתי אמצעי עם הטבע.

ארגון סביבת החצר משפיע על סוגי האינטראקציות בין הילדים לבין עצמם, בין הילדים לבין מבוגרים ובין הילדים לסביבה הטבעית שבה הם פועלים ומתנסים, ומאפשר מגוון בחירות – איפה, עם מי ובמה לשחק; לכן חשוב לתכנן ולעצב את אזורי המשחק והפעילות בחצר כדי לזמן משחק חופשי של הילדים. חשוב שסביבת חצר הגן תהיה עשירה ומאתגרת כדי לאפשר לילדים לשחק, להתנסות, לחקור וללמוד בצורה עצמאית ובחברת ילדי הגן.

גינה לי חביבה - הגינה הלימודית

"בכל דבר בטבע יש משהו מן המופלא", אריסטו

הפעילות סביב הקמת גינה לימודית וטיפוחה מזמנת לילדים התנסות עשירה

בתהליכי חקר מדעי, מפתחת מיומנויות של התבוננות, עריכת תצפית, מעקב ותיעוד ומאפשרת חוויה רב-חושית לצד חיזוק אינטראקציות חברתיות המעודדות שיתוף פעולה, עבודת צוות, מעורבות ותחושת אחריות ברמת

הפרט והקבוצה. באמצעות הגינה הלימודית, הילדים נחשפים לסוגים שונים של

צמחים, לומדים להכיר אותם, להבחין ביניהם ולהתנסות בשימוש מושכל של כלי העבודה השונים המשמשים לעבודה בגינה.

הילדים לומדים בדרך חווייתית להכיר ולהרחיב את הידע שלהם על יחסי הגומלין בסביבה טבעית ורוכשים ערכים סביבתיים כגון אהבת הטבע, אחריות על שימור סביבות חיים, קשר לאדמה ואהבת הארץ. העיסוק סביב הגינה הוא אינטראקטיבי וניתן לשלב בו את כל תחומי תכניות הלימודים במהלך השנה ואת אלו הצומחים מתוך העשייה בגן.

עצים, פרות, ירקות - מגוון בחירות טעימות - גילה קסלר, גננת מגן אלון מספרת

גלגל השנה מזמן לנו אינספור אפשרויות ליצור חיבור אל האדמה ואל הטבע, בין אם דרך גינת הירק - שהעבודה עליה מתחילה כבר בחודש אוקטובר - ובין אם דרך עצי הפרי אשר פזורים בחצר הגן כבוסתן ירוק ומשמח.

גינת הירק הלימודית מזמנת לילדים מגוון בחירות: ירקות שאותם ניתן לאכול על פי העיקרון של חלקי הצמח, מה שאומר שבגינה שלנו יהיה שורש אכיל (צנונית, סלק), גבעול אכיל (קולרבי), עלים אכילים (חסה, כרוב, סלרי למרק של פסח), פרחים אכילים (כרובית, ברוקולי) ואפילו זרעים אכילים (אפונה). בשנים האחרונות הצטרפה אל הגינה חממה אשר בתוכה אנו מגדלים תות שדה ולאחר מכן עגבניות, והכול בשיתוף הילדים ובאחריות משותפת של כולנו כקבוצה.

השנה גייסנו את ההורים להקמת הגינה ולשיפוץ החממה.

בכל שנה ביום המשפחה אנחנו עורכים ארוחה משותפת עם ההורים כאשר הילדים אחראים על הכנת התפריט ועל הכנת האוכל מתוך הירקות אשר הבשילו בגינה שלנו בזמן המיועד למסיבה.

כך אכלנו השנה פשטידת ברוקולי, פשטידת כרובית, סלט גדול שהכיל כמה מינים של חסות, עלי סלק, קולרבי חתוך, מטבל גבינה עם בצל ירוק ועוד מיני מטעמים – והכול מתוך הגינה והערוגה שלנו. הילדים כתבו את התפריט על דף גדול כדי שהאורחים יוכלו לבחור מה הם רוצים להזמין לארוחה. בנוסף הכנו לימונדה מהלימונים שעל עץ הלימון, אותם סחטו הילדים יום קודם לכן.

חממת "גן עדן" בגן אלון

שזיף? אפרסק? לימון? - "העץ הנבחר"

ואם הגענו לעצים, מספרת גילה הגננת, כל שנה לקראת ט"ו בשבט מתקיים בגן תהליך של בחירות בהשתתפות ראש המועצה. בבחירות בוחרים את עץ הפרי שניטע בחצר הגן בט"ו בשבט. לקראת פעילות זו הילדים לומדים על סוגי עצים, בודקים אילו עצי פרי כבר יש בחצר, עורכים בחירות מקדימות שבהן נבחרים שלושה עצים אשר יכבדו ביום המיוחד - "יום הבחירות".

הילדים מתחלקים לקבוצות כאשר לכל קבוצה יש תפקיד: קבוצה אחת מכינה פתקי הצבעה עם שם העץ, קבוצה אחת מכינה מעטפות לכל הבוחרים וקבוצה אחת מכינה את הפרסום לכל עץ. בנוסף, כל ילד מקבל תעודת זהות שבה הוא רושם את שמו ואת שם הגן. כחלק מתהליך הבחירות, מזכירת הקלפי מטביעה

חותמת שמראה שהילד הצביע. כתוצאה מכך, בכל שנה יש בחצר הגן עץ חדש לגדל ולטפח, ואנחנו נהנים מהפירות בכל ימות השנה: תפוזים בחורף, לימונים כמעט כל השנה, השקדייה שפורחת בט"ו בשבט, מסיק של זיתים בסתיו, אפרסקים לחג הביכורים. בבחירות תשע"ו נבחר עץ השזיף. גולת הכותרת השנה הוא עץ האפרסק אשר הניב פירות רבים וזימן עבודה רבה והתנסות לילדים. הם קטפו את הפרי, מיינו לפי פירות טובים ופחות טובים למאכל.

"משלוח מיוחד – אפרסקים בדרך"

בשיח שהתקיים עם הילדים החלטנו להכין משלוחים לגנים באשכול. הילדים ספרו 30 אפרסקים לכל גן ובהנאה רבה ובתחושת סיפוק כיבדנו את ילדי הגנים והצוותים מפרי עמלנו. בנוסף, הכנו ריבת אפרסקים מהאפרסקים הבשלים יותר וכיבדנו את משפחות הגן. את האפרסקים הבשלים מדי העברנו לפינת החי בבית ספר תלי אלונה. הילדים היו שותפים פעילים בכל התהליך, גם בניקיון

החצר מהפרי אשר נפל כדי שלא יירקב על האדמה. הכול בשמחה ובחדוות יצירה הנובעת מתחושת ההצלחה והערך העצמי שהם הרוויחו בתהליך, כיחיד וקבוצה.

קטיף האפרסק בחצר של גן אלון

מי יבנה, יבנה? מרכז בנייה פעיל בחצר הגן

מרכז הבנייה בחצר הגן מאפשר לילדים לפעול ולהתנסות במשחק חופשי סוציו-דרמטי בתחומי החיים השונים ומזמן חוויה סנסומוטורית מגוונת ועצמאית התורמת להתפתחותו הכולית של הילד מבחינה קוגניטיבית, מוטורית וחברתית-רגשית. מגוון החפצים והחומרים מוצעים לבחירתם של הילדים והשימוש החופשי בצידוד מזמן אתגרים שונים ואפשרויות רבות למציאת פתרונות. במרכז הבנייה נכללים כל תחומי הפעילות בצירופים ובשילובים שונים. כך מתאפשר לילדים לפעול ולשכלל מיומנויות וכישורי חיים, כגון חקר וגילוי, פתרון בעיות בתחום החשבון וההנדסה, התמודדות עם פירוק, צירוף, הרכבה ועוד.

פעילות הבנייה מהווה מרחב חינוכי המעודד את הילדים לפתח יצירתיות ודמיון, עצמאות, חופש בחירה, גמישות מחשבתית לצד שיתוף פעולה ועבודת צוות. המשחק שמתפתח סביב הבנייה מעודד ומזמן אינטראקציות חברתיות התורמות להתפתחותו האישית של הילד וליחסי גומלין בין קבוצות הילדים הפועלים בה.

ילדים לומדים כל הזמן ובכל מקום - חגית בנימין, הגנת מגן חצב, מספרת

בשנות עבודתי בגן הילדים ראיתי שהילדים לומדים בעיקר באופן חווייתי. הם לומדים מתוך כל התנסות ובכל עת, וכל חוויה מוסיפה עוד נדבך להתפתחותם. כל אחד מהילדים קולט ולומד דרך האינטליגנציה החזקה אצלו, ועל כן, על הסביבה החינוכית בגן לזמן מגוון פעילויות, משחקים, עבודות יצירה והתנסויות שונות בכל סדר היום.

חצר הגן נבנתה מתוך תפיסה זו כדי שתיתן מענה לכמה שיותר תחומי פעילות ושיהיה בה פוטנציאל של התנסות בתחומי ההתפתחות השונים (שוויון ערך הפעילויות). בחצר ישנם אזורים שונים - חצר גרוטאות, מרכז בנייה, גינת ירק לימודית, מרכז עם כלים מוזיקליים, מתקני חצר, ומסלולים שונים מחומרים מהטבע וחפצים פתוחים שהילדים מרכיבים ומסדרים על פי בחירתם החופשית. אזור הבנייה בחצר הגן הוא מרכז פעיל, דינמי ומשתנה על פי בחירתם ורצונם של הילדים.

מרכז בנייה

בגן חצב

"גלגולו של כיסא"

השנה התנסו הילדים בבניית פסל סביבתי מטיט - כיסא. במסגרת העיסוק בנושא חג הפסח, שוחחתי עם הילדים על הבנייה במצרים העתיקה, על המשימה של בני ישראל - להכין את הטיט. החלטנו להתנסות בכך בעצמנו: חפרנו בחצר בור גדול שבו שמנו לסירוגין אדמה שאספנו מחוץ לגן וקש שאותו חתכנו לחתיכות קטנות. בהמשך, הוספנו מים במידה הנכונה והתחלנו ללוש את התערובת. כאשר נוצרה התערובת המתאימה, התחלנו בבניית הכיסא. בשיתוף פעולה ובעבודת צוות, ציפינו לאט-לאט את הבסיס בטיט שהכנו עד להקמת הכיסא.

כל התהליך לווה בניסוי וטעייה: מה היחס הנכון בין המים לקש והאדמה; איך נצפה את הבסיס מבלי שהטיט ייפול ממנו ועוד. שוחחנו על החשיבות הבנייה מחומרים טבעיים הנמצאים בזמינות בטבע. היום, הכיסא שבנינו משמש את הילדים למשחק חופשי וסוציו-דרמטי ומעשיר את חצר הגרוטאות. הילדים משחקים באופן חופשי ויוצרים סביבו מבנים שונים חדשים.

כפי שנבנה במצרים

באלה הידיים... כיסא מטיט

ילדים מזמנים סביבות משחק ולמידה

עלון מקוון לגנת

האגף לחינוך קדם יסודי, מנהל פדגוגי, משרד החינוך, תשע"ז